

AKADEMIK INGLIZ TILIDA RASMIY VA NORASMIY USLUB

Po'latova Hilola O'ktam qizi

hilolapulatova48@gmail.com

Ilmiy rahbar: Khaydarova Shoira Toxir qizi

shoiraxaydarova@mail.ru

O'zbekiston milliy universiteti jizzax filiali filologiya va tillarni o'qitish yo'nalishi talabasi

Abstrakt. . Ushbu maqola akademik ingliz tilida rasmiy va norasmiy uslub o'rtasidagi farqlarni batafsil yoritadi. Matnda rasmiy uslubning asosiy xususiyatlari, jumlar va so'z tanlovi jihatidagi o'ziga xosliklari, shuningdek norasmiy uslub bilan solishtirganda qanday farqlarga ega ekanligi tushuntiriladi. Maqolada rasmiy uslubning akademik yozuvdagi ahamiyati, matnning aniqligi va ishonchligini oshirishdagi roli ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: Akademik ingliz tili, rasmiy uslub, norasmiy uslub, yozma nutq, ilmiy matn, rasmiy yozish, kundalik til, uslubiy farqlar, til madaniyati,

Rasmiy uslub akademik ingliz tilining asosiy tayanchidir. Ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar, kurs ishlari, referatlar va rasmiy yozishmalar aynan shu uslubda yoziladi. Bu uslubning asosiy maqsadi — fikrni aniq, tushunarli va betaraf tarzda yetkazish. Rasmiy uslubda shaxsiy his-tuyg'ular cheklanadi va ilmiy yondashuv ustun bo'ladi. Muallif ko'pincha “men” yoki “biz” o'rniga betaraf shakllardan foydalanadi. Gaplar mantiqan bog'langan, uzunroq va mazmunan boy bo'ladi. Rasmiy uslub akademik ingliz tilining asosiy tayanchidir. “Formal English is distinguished by a high level of civility and respect. “Please,” “thank you,” and “may I” are popular phrases”¹. Ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar, kurs ishlari, referatlar va rasmiy yozishmalar aynan shu uslubda yoziladi. Bu uslubning asosiy maqsadi — fikrni aniq, tushunarli va betaraf tarzda yetkazish. Rasmiy uslubda shaxsiy his-tuyg'ular cheklanadi va ilmiy yondashuv ustun bo'ladi. Muallif ko'pincha “men” yoki “biz” o'rniga betaraf shakllardan

¹ Akhtursunova, A. O., & Aubakirova, G. T., *Features of formal and informal communication in English language*, Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Philology Series No.1(146)/2024, 35-p)

foydalanadi. Gaplar mantiqan bogʻlangan, uzunroq va mazmunan boy boʻladi. Rasmiy uslubda yozilgan matnlar oʻquvchiga jiddiy va ishonchli taʼsir koʻrsatadi. Chunki bunday matnlarda har bir fikr dalillar, izohlar yoki misollar orqali asoslanadi. Akademik ingliz tilida yozilgan rasmiy matnlar muallifning shaxsiy fikridan koʻra, ilmiy natijalar va umumiy xulosalarga eʼtibor qaratadi. Shu sababli rasmiy uslub ilmiy muhitda eng maqbul va talab qilinadigan uslub hisoblanadi. Rasmiy uslubning yana bir muhim jihati — bu soʻz tanlovidir.

Akademik ingliz tilida kundalik va ogʻzaki soʻzlar oʻrniga ilmiy va neytral soʻzlar ishlatiladi. Masalan, oddiy tilda ishlatiladigan “a lot of” iborasi oʻrniga “many” yoki “a significant number of” kabi soʻzlar qoʻllaniladi. Bu esa matnni yanada rasmiy va professional koʻrinishga keltiradi. Shuningdek, qisqartmalar (don’t, can’t, won’t) rasmiy uslubda deyarli ishlatilmaydi, ularning toʻliq shakllari (do not, cannot, will not) qoʻllaniladi.

Rasmiy uslubda gap tuzilishi ham muhim ahamiyatga ega. Gaplar koʻpincha murakkab va kengaytirilgan boʻlib, bir nechta fikrni bitta mantiqiy tuzilma orqali ifodalaydi. Bundan tashqari, passiv gaplar rasmiy uslubda keng qoʻllaniladi. Passiv shakl muallifni yashirishga va eʼtiborni harakat yoki natijaga qaratishga yordam beradi. Masalan, “The experiment was conducted” kabi gaplar ilmiy yozuv uchun juda mos hisoblanadi. Rasmiy uslubda bogʻlovchi soʻzlar va mantiqiy oʻtish iboralari ham muhim rol oʻynaydi. “Therefore”, “However”, “Moreover”, “As a result” kabi soʻzlar matnni tizimli va tushunarli qiladi. Bu bogʻlovchilar yordamida muallif oʻz fikrlarini izchil ravishda bayon qiladi va oʻquvchining matnni oson tushunishiga imkon yaratadi. Akademik ingliz tilida rasmiy uslubdan foydalanish nafaqat yozma ishlarda, balki rasmiy nutqlarda, taqdimotlarda va ilmiy konferensiyalarda ham muhimdir. Talabalar va tadqiqotchilar oʻz fikrlarini aniq va mantiqiy ifodalash orqali oʻz bilim darajasini koʻrsatadilar. Rasmiy uslub ilmiy etikaga rioya qilishni ham taʼminlaydi, chunki u haddan tashqari hissiyotli yoki subyektiv yondashuvdan qochishni talab qiladi. Shu bilan birga, rasmiy uslub norasmiy uslubdan tubdan farq qiladi. Norasmiy uslub kundalik muloqotga xos boʻlib, unda qisqa gaplar, shaxsiy fikrlar va ogʻzaki iboralar koʻp uchraydi. Akademik yozuvda esa bunday elementlar matn sifatini pasaytiradi. Shu sababli talabalar koʻpincha norasmiy uslubdan rasmiy uslubga oʻtishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Bu muammoni hal qilish uchun akademik yozuv qoidalarini muntazam oʻrganish va mashq qilish zarur.

Xulosa qilib aytganda, rasmiy uslub akademik ingliz tilining ajralmas qismi hisoblanadi. U ilmiy fikrni aniq, tizimli va betaraf tarzda ifodalashga yordam beradi. Rasmiy uslubdan toʻgʻri foydalanish talabaning yoki tadqiqotchining akademik

savijasini oshiradi va uning ilmiy ishlarini yuqori darajaga olib chiqadi. Shu bois akademik ingliz tilini o'rganishda rasmiy uslub qoidalariga alohida e'tibor qaratish muhim ahamiyatga ega.

Akademik ingliz tilida norasmiy uslub kamdan-kam hollarda qo'llaniladi, chunki u ilmiy talablarni to'liq bajarmaydi. Bu uslubda shaxsiy fikrlar, hissiyotlar va og'zaki iboralar ko'p bo'ladi. Natijada matn subyektiv tus oladi va ilmiy aniqlik pasayadi. Akademik yozuvda esa betaraflik va mantiqiylik muhim hisoblanadi. Shu sababli norasmiy uslub ilmiy ishlar uchun asosiy uslub sifatida tavsiya etilmaydi. Norasmiy uslubning asosiy xususiyatlaridan biri — bu soddalikdir. “Informal style is used in everyday communication, friendly conversations, or social media. In this style, grammatical rules are more relaxed, and sentences can be simple and short. Informal style is characterized by the use of emotional expressions, slang, and informal language.”². Gaplar ko'pincha qisqa va oddiy bo'ladi, murakkab grammatik tuzilmalar kam ishlatiladi. Odamlar o'z fikrlarini tez va erkin ifodalashga harakat qiladilar. Masalan, “I think this is good” yoki “It's really interesting” kabi iboralar norasmiy uslubga xosdir. Bunday gaplar kundalik suhbat uchun qulay bo'lsa-da, akademik matn uchun yetarlicha asoslangan va jiddiy hisoblanmaydi. Norasmiy uslubda qisqartmalar keng qo'llaniladi. “Don't”, “can't”, “it's”, “we're” kabi shakllar kundalik yozishmalarda juda tabiiy ko'rinadi. Biroq akademik ingliz tilida bu qisqartmalar rasmiylik darajasini pasaytiradi. Shuningdek, norasmiy uslubda og'zaki nutqqa xos iboralar va oddiy so'zlar ko'p uchraydi. Bu esa ilmiy matnning uslubiy talablariga zid keladi. Yana bir muhim jihat shundaki, norasmiy uslubda shaxsiy olmoshlar juda faol ishlatiladi. “I”, “we”, “you” kabi so'zlar yordamida muallif o'z fikrini bevosita bildiradi. Akademik yozuvda esa bunday yondashuv cheklangan bo'ladi, chunki ilmiy ishlar shaxsiy emas, balki umumiy va ob'ektiv bo'lishi kerak. Shu sababli akademik ingliz tilida norasmiy uslub faqat ayrim misollarni tushuntirish yoki taqqoslash maqsadida ishlatilishi mumkin. Norasmiy uslubning afzalligi shundaki, u mulqotni osonlashtiradi va tushunishni tezlashtiradi. Kundalik hayotda bu uslub odamlar o'rtasidagi aloqani mustahkamlaydi, fikr almashishni qulay qiladi. Talabalar va o'quvchilar norasmiy uslub orqali o'z fikrlarini erkin ifodalashni o'rganadilar. Biroq akademik muhitda erkinlikdan ko'ra aniqlik va tizimlilik ustun turadi. Ko'plab talabalar akademik ingliz tilida yozishda norasmiy uslub elementlarini bilmasdan ishlatib yuboradilar. Masalan, hissiyotli so'zlardan foydalanish, shaxsiy

² Kuldashova, N. B., & Sadullaeva, R. U. (2025). *Learning grammatical differences between formal and informal styles*. International Journal of Artificial Intelligence, 5(6), 1188.

fikrni haddan tashqari ko'rsatish yoki kundalik iboralarni qo'llash kabi xatolar tez-tez uchraydi. Bu esa ilmiy ishning sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun akademik yozuvni o'rganishda norasmiy va rasmiy uslublarni farqlash muhim ahamiyatga ega. Norasmiy uslub akademik ingliz tilida to'liq rad etilmaydi, lekin uning o'rni cheklangan. Ba'zi holatlarda, masalan, o'quv qo'llanmalarida yoki tushuntiruvchi matnlarda norasmiy uslubdan qisman foydalanish mumkin. Bu o'quvchiga mavzuni osonroq tushunishga yordam beradi. Biroq ilmiy maqola, dissertatsiya yoki rasmiy hisobotlarda rasmiy uslub ustuvor bo'lishi shart.

Xulosa qilib aytganda, norasmiy uslub kundalik muloqot uchun juda qulay va samarali bo'lsa-da, akademik ingliz tilida uning imkoniyatlari cheklangan. Ilmiy yozuvda aniq, mantiqiy va betaraf ifoda muhim bo'lgani sababli norasmiy uslub asosiy talablarni bajara olmaydi. Shu bois talabalar va tadqiqotchilar akademik ishlarida norasmiy uslubdan ehtiyotkorlik bilan foydalanishlari va rasmiy uslub qoidalariga qat'iy amal qilishlari zarur.

Rasmiy va norasmiy uslublar o'rtasidagi farqlar nafaqat til va uslubga, balki kommunikatsiya maqsadiga ham bog'liq. Rasmiy uslub ilmiy va professional muloqot, akademik yozuv va rasmiy hujjatlarda ishlatilsa, norasmiy uslub do'stlar bilan muloqot, shaxsiy yozishmalar va ijtimoiy tarmoqlarda samarali hisoblanadi. Shu bois, mualliflar har bir vaziyatda qaysi uslubni tanlashni bilishi va kommunikatsiyani maqsadga muvofiq tarzda olib borishi zarur. "In general, the differences between formal and informal styles depend not only on grammar, but also on the context and purpose of the language. Each style is important in its own way, and choosing and using them correctly helps to use language effectively and for its intended purpose. Learning these differences helps to gain a deeper understanding of the language, as well as develop communication skills."³ Bu ma'lumotda aytilishicha, rasmiy va norasmiy uslublar farqlari nafaqat grammatika bilan, balki til ishlatilayotgan vaziyat va maqsad bilan ham bog'liq. Har bir uslub o'z joyida muhim, va ularni to'g'ri tanlash va ishlatish tilni samarali va maqsadga muvofiq qo'llashga yordam beradi. Ushbu farqlarni o'rganish tilni chuqurroq tushunishga va kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, rasmiy va norasmiy uslublar ingliz tilidagi kommunikatsiya ko'nikmalarining ajralmas qismi hisoblanadi. Ular nutq va yozuvni

³ Kuldashova, N. B., & Sadullaeva, R. U. (2025). *Learning grammatical differences between formal and informal styles*. International Journal of Artificial Intelligence, 1190.

maqsadga muvofiq, aniq va tushunarli qiladi, tilni samarali ishlatish imkonini beradi hamda muloqot qobiliyatini rivojlantiradi. Rasmiy va norasmiy uslublarning farqlarini chuqur o'rganish tilni to'liq va ongli qo'llashga yordam beradi hamda o'rganuvchining til kompetensiyasini yuqori bosqichga olib chiqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akhtursunova, A. O., & Aubakirova, G. T. (2024). *Features of formal and informal communication in English language*. Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series, No.1(146), pp. 33–40. 35p. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2024-146-1-33-40>
2. Kuldashova, N. B., & Sadullaeva, R. U. (2025). *Learning grammatical differences between formal and informal styles*. International Journal of Artificial Intelligence, 5(6), p. 1188. American Academic Publishers. Retrieved from: <https://www.academicpublishers.org/journals/index.php/ijai>
3. **Biber, D., Conrad, S., & Reppen, R. (1998).** *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press. 43-45 p
4. **Hyland, K. (2004).** *Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing*. Ann Arbor: University of Michigan Press. 13-14 p
5. **Swales, J. M., & Feak, C. B. (2012).** *Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills* (3rd ed.). Ann Arbor: University of Michigan Press.
6. Эрназарова, М., & Жабборова, Э. (2022). Педагогические технологии на уроках русского языка. *Общество и инновации*, 3(4/S), 251-256.
7. Эрназарова, М. Н., & Сарварова, М. С. М. (2024). КОНЦЕПЦИЯ РОДИНЫ В ПОЭЗИИ СЕРГЕЯ ЕСЕНИНА И ЭРКИНА ВАХИДОВА МЕЖКУЛЬТУРНЫЙ АНАЛИЗ СТИХОТВОРНОГО ЦИКЛА “ПЕРСИДСКИЕ МОТИВЫ”. *International Journal of scientific and Applied Research*, 1(3), 3656-366
8. Ernazarova, M. N. (2022). Linguoculturological aspect of language learning in national groups.

9. Ernazarova, M. N. (2025). S. Esenin and Erkin Vohidov: Linguo-Cultural Features of the Concept of Homeland and Native Land. *European International Journal of Philological Sciences*, 5(02), 15-18.

10. Norboevna, E. M., & Leonodovna, M. N. (2023). The concept of Homeland and Fatherland in the poetry of Sergei Yesenin and Erkin Vakhidov. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 21, 23-27.